

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 9 februari, 1909, kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning af justitieombudsmannens framställning om
förklaring eller ändring af 4 kap. 10 § strafflagen.*

Uti sin till innevarande riksdag afgifna och till lagutskottet hänvisade ämbetsberättelse har justitiombudsmannen hemställt, att Riksdagen måtte för sin del meddela den förklaring af 4 kap. 10 § strafflagen, att med detta lagrums grund och mening öfverensstämmer, att, därest någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fulla undergått, föröfvat nya brott, straffen för dessa brott, med iakttagande af förut i nämnda kapitel stadgade grunder, böra af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställdt, när brott ånyo föröfvades, med hvad af samma straff då återstod, äfvensom att å det sålunda bestämda straffet skall afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställdt, efter det brott ånyo föröfvades.

För den händelse Riksdagen skulle finna, att lagförklaring uti ifrågasvarande fall icke lämpligen borde meddelas, har justitieombudsmannen alternativt hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 4 kap. 10 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 4 kap. 10 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, ånyo föröfvat brott; då bör straffet för detta brott, eller, om brotten äro flera, straffen för dessa brott, med iakttagande af de här ofvan stadgade grunder, af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställdt, när brott ånyo föröfvades, med hvad af samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställdt, efter det brott ånyo föröfvades.»

Till stöd härför har justitieombudsmannen anført följande.

»Uti 4 kap. 10 § strafflagen, sådant detta lagrum lyder enligt lagen den 22 juni 1906, äro följande bestämmelser meddelade:

'Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nytt brott; då bör straffet för detta brott, med iakttagande af de här ofvan stadgade grunder, af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställdt, då det nya brottet begicks, med hvad af samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställdt efter det nya brottets föröfvande.'

Enligt lagen den 22 juni 1906 har 9 § af 4 kap. strafflagen följande lydelse:

'Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott dömd, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall straffet så bestämmas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff redan kan hafva utstått.'

I 4 kap. 5 § strafflagen är stadgadt:

'Är någon för särskilda brott förfallen till straffarbete på viss tid; då må ej, vid förening af straffen, tiden för det af dem, som längst är, eller, om tiden för hvartdera straffet är lika lång, den tid öfverskridas med mer än två år. — Lag samma vare, där någon för särskilda brott gjort sig till fängelse skyldig.'

Beträffande tillämpningen af bestämmelserna i 4 kap. 10 § strafflagen har i visst afseende meningsskiljaktighet yppats. Jag åsyftar härvid det fall, att en person samtidigt lagföres för *flera* brott, föröfvade efter det han redan blifvit till straff dömd, men innan han till fullo undergått detta straff. Enligt en mening böra här ifrågavarande bestämmelser så tillämpas, att icke en utan två särskilda sammanläggningar af straff skola ägas rum, i det att först de särskilda straffen för hvart och ett af de senast

lagförda brotten skola enligt vanliga regler sammanläggas och därefter den straffsumma, som härigenom erhålles, förenas med det genom förra domen ålagda straffet till den del detta icke var verkställt, när de senare brotten föröfvades. En annan mening åter förfäktar, att endast en sammanläggning bör äga rum, i det att de särskildt utsatta straffen för hvar och ett af de nya brotten skola, utan att först med hvarandra sammanläggas, omedelbart sammanläggas med det förut ådömda straffet eller dess återstod.

Följande rättsfall är uti ifrågavarande afseende belysande.

En person X dömdes genom Kungl. Maj:ts utslag den 14 september 1897 att för hvardera af två försakingringsbrott hållas i fängelse tre månader eller för båda brotten sammanlagdt sex månader. Sedermera dömdes Göta hofrätt genom utslag den 30 oktober 1902 X för hvar och ett af 107 särskilda bedrägeribrott och anstiftan till 5 särskilda sådana brott, samtliga begångna efter det X blifvit dömd för ofvannämnda försakingringsbrott, att hållas i fängelse två månader eller att för samtliga dessa brott jämlikt 4 kap. 5 § strafflagen hållas i fängelse tillhopa två år två månader. Samtidigt förordnade hofrätten, att detta straff och det X genom Kungl. Maj:ts ofvanberörda utslag ådömda straff af fängelse i sex månader skulle förenas till fängelse i två år åtta månader.

Vid granskning af de till justitiekanslersämbetet inkomna fängelistor annärktes mot hofrättens berörda utslag, att enligt det nu ifrågavarande lagrummet de X ådömda straff vid förening bort, med tillämpning af 4 kap. 5 § strafflagen, sammanläggas till fängelse i allenast två år sex månader, och infordrades med anledning häraf förklaring från dem af hofrättens ledamöter, som deltagit i beslutet.

Uti afgifna särskilda yttranden anförde dessa ledamöter, att hofrättens utslag vore lagligen grundadt. Enligt deras åsikt utgjorde ifrågavarande lagrum en motsättning till närmast föregående paragraf i samma kap. och innebure icke, att den brottslige skulle, såsom i sistberörda lagrum uttryckligen sades, så dömas, som om han blifvit på en gång lagförd för samtliga sina förbrytelser; utan resultatet af den första lagföringen borde sammanläggas, icke med de särskilda straff, den brottslige för de under den senare lagföringen behandlade brotten kunde för hvarje af dessa brott hafva förskyllt, utan med resultatet af den senare lagföringen.

Justitiekanslern vidhöll emellertid sin mening om innebörden af stadgandet uti ifrågavarande lagrum, hvilken mening, enligt hvad han hade sig bekant, delades af professorerna i straffrätt vid rikets universitet och gillats af rättspraxis, samt yrkade i underdånig skrifvelse, att då hofrättens utslag vore uppenbart felaktigt, och det på grund af hvad förklarandena anført vore att befara, att därest felet ej beifrades, det kunde komma att

af dem upprepas, förklarandena måtte för ifrågavarande fel vid domare-
ämbetets utöfning fällas till ansvar enligt 25 kap. 17 § strafflagen.

I anledning af detta åtal meddelade Kungl. Maj:t utslag den 24 februari 1904, hvori af fyra justitieråd mot två förklarades, att som något fel vid domareämbetets utöfning i det af justitiekanslern angifna hänseende icke kunde anses vara af förklarandena begånget, ogillades justitiekanslerns i målet förda talan. Samtidigt afstyrktes med enahanda röstetal en af X gjord nådansökning.

Minoriteten ansåg väl hofrättens beslut icke öfverensstämma med en riktig tolkning af de uti ifrågavarande lagrum gifna bestämmelser angående straffsammanläggning, men då förklarandena icke genom samma beslut kunde anses hafva gjort sig skyldiga till ansvar för ämbetsfel, kunde justitiekanslerns i målet förda talan icke bifallas.

Ett af de justitieråd, som tillhörde majoriteten, utvecklade sin åsikt närmare sålunda: Af det i 4 kap. 5 § strafflagen meddelade stadgande, att, i händelse någon är för särskilda brott förfallen till straffarbete på viss tid eller till fängelse, tiden för det af dessa straff, som är längst, icke må vid straffens förening öfverskridas med mer än två år, framgår visserligen med all möjlig tydlighet, att vid sammanläggning hvarje särskildt straff för sig skall komma i betraktande, så att det längsta af dessa särskilda straff, men icke summan af två eller flera bland dem skall, så att säga, bilda utgångspunkten för sammanläggningen. Denna regel om straffens hållande i sär hvar för sig är så naturlig, att något annat sätt för sammanläggningens verkställande rimligen icke kunnat komma i fråga. Men förutsättningen för denna regels tillämplighet är, såsom innehållet af nämnda lagrum tydligen gifver vid handen, att de led, som skola bilda det sammanlagda straffet, utgöras ensamt af särskilda, eller med andra ord, icke genom föregående dom eller domar redan kumulerade straff. Denna förutsättning inträffar emellertid icke i det fall, hvarom nu är fråga; ty i detta fall skulle enligt ifrågavarande lagrum en af de faktorer, som medverkade till sammanläggningsresultatet, utgöras af ett genom föregående dom redan kumuleradt straff. På ett sådant fall, där just det kumulerade straffet, i den mån detta icke vid det eller de nya brottens begående redan blifvit verkställt, skall, därest detta straff är det längsta, bilda utgångspunkten för sammanläggningen, äger den förut nämnda regeln om straffens hållande i sär uppenbarligen icke tillämplighet. I händelse förbrytaren före begäendet af det eller de brott, hvarför han sista gången fälles till straff, ådragit sig flera då ännu icke verkställda straffdomar, kunna flera kumulerade straff komma att ingå såsom faktorer i det slutliga straffresultatet. Huruvida beträffande sådant fall som det nu ifrågavarande

lagstiftares mening varit att, med undantag af ett eller flera genom föregående dom eller domar redan kumulerade straff, de öfriga straff, hvar till förbrytaren vid sista lagföringen fälles, skola vid straffens förening hållas i sär, därom gifver ifrågavarande lagrum icke något klart besked. Det däri begagnade uttrycket »då bör straffet för detta brott» etc. berättigar ingalunda till den slutledning, att, därest den skyldiges nya brottslighet består af flera brott, subjektet och predikatet i den anförda satsen också böra förändras till pluralis. Snarare synes den här ensamt begagnade singularisformen antyda, att i detta fall icke de vid sista lagföringen adömda särskilda straffen hvar för sig, utan det lagstadgade resultatet af desamma bör i likhet med det eller de genom föregående dom eller domar bestämda straffresultat ingå såsom faktorer vid den slutliga sammanläggningen. Denna uppfattning af lagbudets innebörd vinner stöd däraf, att i den närmast föregående paragrafen i sagda kapitel af strafflagen singularisformen »straffet» begagnas till utmärkande af ett genom två eller flera straffs förening uppkommande straffresultat. Att med denna uppfattning det sammanlagda straffet kan blifva strängare än eljest, rättfärdigas tillräckligt däraf, att brottslingen icke lätit de förut meddelade straffdomarna hejda sig från fortgående på brottets bana (Jfr Nytt juridiskt arkiv afd. II 1903 n:r 8).

A andra sidan anförde ett af de till minoriteten hörande justitieråden till utveckling af sin mening följande: De i 4 kap. strafflagen gifna stadganden i fråga om bestämmande af straff för flera brottsliga handlingar, hvilka äro hvar för sig till särskilda brott att hänföra, gå i regel därpå ut, att straff skall utsättas för hvarje särskildt brott och dessa straff sedermera sammanläggas till ett med iakttagande af de allmänna kumulationsreglerna. Detta gäller såväl då brotten förekomma till bedömande under en lagföring, som då de åtalas i särskilda mål och då flera särskilda straffdomar förekomma till verkställighet. I alla dessa fall tillgår sammanläggningen så, att de för de särskilda brotten i första hand utsatta straffen — oberoende af sammanläggningsbeslut, som må vara angående vissa af dem förut meddeladt — förenas till ett, hvarefter å det sålunda uppkomna straffresultatet afräknas hvad förbrytaren kan hafva däraf utstått. Ingenstädes förekommer hvad dessa fall angår någon förening af ett genom föregående sammanläggning uppkommet straffresultat med ett senare adömdt straff eller straffresultat. — Från denna lagens allmänna anordning göres uti ifrågavarande paragraf ett undantag för det fall, att straff för ett eller flera brott är adömdt och förbrytaren *därefter* men innan nämnda straff blifvit börjadt eller till fullo undergånget begår nytt eller nya brott. Detta undantag innebär — därom torde ingen meningsskiljaktighet råda — att

i händelse det förut ådömda straffet uppkommit genom sammanläggning af flera straff, det är straffresultatet eller, i händelse någon del däraf är verkställd, dess återstod (icke de för de olika äldre brotten utsatta särskilda straffen), som skall ingå såsom första termen i den nya straffsammanläggningen. Denna anordning medför i regel den följd, att det slutliga straffresultatet blir strängare än om den första domen upplösts i sina ursprungliga beståndsdelar; och ett skäl till ett dylikt strängare bedömande kan ju ligga däri, att det ingrepp från statens sida mot en brottslig vilja, som tvifvelsutan ligger i en meddelad straffdom, äfven om den ej blifvit till fullo verkställd, visat sig vara utan verkan. — Med den af hofrättens ledamöter omfattade mening skulle emellertid bestämmelsen i ifrågavarande paragraf innefatta en ytterligare afvikelse från den regelmässiga anordningen vid straffsammanläggning, den nämligen att, i händelse förbrytaren efter den första domen begått flera nya brott, straffen för dessa skulle särskildt kumuleras och det därigenom uppkomna straffresultatet därefter sammanläggas med det äldre straffresultatet eller dess ej verkställda återstod; d. v. s. äfven den andra termen i sammanläggningen skulle utgöras af ett straffresultat. För en dylik uppfattning af ifrågavarande paragraf synes giltig grund ej kunna anföras. Lagbudet själf innehåller i sig intet, som föranleder därtill, och lagens grund och mening torde ej heller gifva hemul därför. Men om så är, bör icke undantagets räckvidd sträckas ut öfver hvad detsamma obestriddligen innehåller, utan för nu ifrågavarande fall i stället gälla hvad eljest är regel, d. v. s. att såsom andra termen i den nya straffsammanläggningen böra ingå de särskilda, för de senare brotten utsatta straffen (Jfr. Nytt juridiskt arkiv afd. II 1904 n:r 2).

I underdånig skrifvelse den 20 maj 1904 hemställde justitiekanslern sedermera om den förklaring af ifrågavarande lagrum, att med dess grund och mening öfverensstämmer att, därest någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nya brott, straffen för dessa brott, med iakttagande af förut i 4 kap. strafflagen stadgade grunder, böra af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställdt, då de nya brotten begingos, med hvad af samma straff då återstod, äfvensom att å det sålunda bestämda straffet skall afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställdt efter de nya brottens föröfvande.

Till stöd för sin framställning anförde justitiekanslern: Ehuru Kungl. Maj:ts förenämnda utslag icke torde innebära att hofrättens ledamöter rätt tillämpat ifrågavarande lagrum, utan allenast, att straffbart ämbetsfel icke föreläge, torde dock på grund af de använda ordalagen i förening

med den omständigheten, att nådansökningen blifvit afstyrkt, rikets domare i allmänhet uppfatta samma utslags innebörd vara, att hofrättens utslag vore lagligen grundadt, och förty öfvergifva den hittills antagna och godkända regeln för tillämpning af ifrågavarande lagrum, hvilken regel justitiekanslern fortfarande ansåge vara den riktiga. I en fråga som denna, af hvilken medborgares personliga frihet i så hög grad kunde vara beroende, borde det i hvarje fall icke lämnas rum för tvekan om lagens rätta förstånd.

Högsta domstolen, dit den af justitiekanslern sålunda gjorda framställningen remitterades, fann emellertid, enligt beslut den 24 november 1904, sådana förhållanden ej vara för handen, att lagförklaring enligt 19 § regeringsformen borde meddelas.»

Efter att hafva lämnat en historisk redogörelse rörande ifrågavarande lagrum (justitieombudsmannens ämbetsberättelse sid. 169—175) anför justitieombudsmannen vidare.

»Den nu lämnade historiska redogörelsen gifver enligt min tanke stöd för riktigheten af den meningen, att, om någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat två eller flera nya brott, straffen för dessa brott, utan att med hvarandra sammanläggas, skola under iakttagande af de uti ifrågavarande kapitel gifna föreskrifter förenas med det förra straffet eller dess återstod.

Denna mening synes mig äfven, innan 1890 års lagändring tillkom, hafva varit ganska tydligt uttryckt i lagen (jfr. 4 § i förordningen den 21 december 1857 angående sammanläggning af straff och 4 kap. 8 § i 1864 års strafflag), om ock ordalagen icke särskildt valts med hänsyn till det fall, hvarom nu är fråga.

Klart är, att 1890 års lagstiftare icke afsett att uti förevarande hänseende meddela ändrade bestämmelser.

Härutinnan äfvensom beträffande tolkningen af ifrågavarande lagrum tillåter jag mig för öfrigt åberopa såsom auktoritet professorn i straffrätt vid Uppsala universitet J. Hagströmer, hvilken deltagit i utarbetandet af det lagförslag, som ligger till grund för 1890 års lag och sålunda jämväl för berörda lagrum nuvarande lydelse.

Han yttrar i sitt arbete 'Svensk straffrätt' (sid. 803—804) följande: Under stadgandet uti ifrågavarande lagrum inbegripes enligt dess lydelse äfven den händelse, då brottslingen, förrän han ånyo förgick sig, varit dömd för flere förbrytelser. Däremot talas det endast om det fall, då den dömda begått ett nytt brott. Emellertid skall naturligen den i stadgandet meddelade bestraffningsregeln ock användas, då det föreligger flere sådana brott. I detta fall komma då, förutsatt att de nya brotten kon-

kurrera reellt med hvarandra, de särskilda straffen för dessa brott att sammanläggas med det förra straffet eller hvad däraf återstod, då de nya brotten begingos. Äro dessa brott tvenne, blifva alltså sammanläggnings-termerna tre — de båda straff, som de nya brotten hvar för sig hafva förskyllt, samt det förut ådömda straffet resp. dess nyssnämnda återstod — och på dessa tre termer tillämpas så de vanliga sammanläggningsreglerna. Det är väl att märka, att straffen för de nya brotten skola sålunda hvar för sig omedelbart ingå såsom termer i sammanläggningen med det förra straffet resp. dess återstod. Man får icke först sammanlagga straffen för de nya brotten enligt lagens sammanläggningsregler och sedermera den sålunda erhållna straffsumman enligt samma regler med det förra straffet resp. dess återstod. Om X efter att hafva blifvit dömd till 2 års straffarbete, innan detta straff kommit till någon verkställighet, begår två nya brott, som hvar för sig betingar straffarbete i 3 år, blir sammanlagda straffet icke 7 års, utan endast 5 års straffarbete; om X sedan han blifvit dömd att böta 10 kronor, innan dessa böter blifvit guldna eller aftjänade med förvandlingsstraff, begår två brott, af hvilka hvardera förskyller 2 års straffarbete, blir sammanlagda straffet straffarbete i 4 år och 10 kronor böter, men, om tillgång saknas till böternas gäldande, kommer straffarbetet ej att förlängas med det mot böterna svarande förvandlingsstraffet, utan detta att anses inbegripet i den urbota bestraffningen o. s. v. Att det sålunda angifna sättet för stadgandets tillämpning, då den dömde begått flere nya brott, är det rätta, lider ej minsta tvifvel. Enligt vår rätts konkurrensregler, såvidt dessa äro uttryckligen angifna, betingar i regeln en reell konkurrens det straff, som erhålles genom en enligt de i 4 kap. stadgade grunder försiggången sammanläggning af de särskilda straff, brotten hvar för sig hafva förskyllt. Härifrån göres visserligen i så måtto ett undantag, att, där någon efter att hafva blifvit dömd till straff för flere reellt konkurrerande brott, men innan han till fullo undergått detta straff, gjort sig skyldig till ett nytt brott, i sammanläggningen med straffet för detta brott skall ingå det sammanlagda straffet för de förut ådömda brotten eller hvad däraf återstod, då det nya brottet begicks. Men i betraktande af den grund, hvarå detta undantag hvilar, kan det ej rimligen blifva fråga om att göra en analogisk användning af detsamma, då någon under de förhållanden, som uti ifrågavarande lagrum angifvas, föröfvat flere nya reellt konkurrerande brott, så att i ett sådant fall i sammanläggningen med det förra straffet resp. dess återstod skulle ingå icke de särskilda straffen för de nya brotten utan dessas sammanlagda straff.

Den här uttalade uppfattningen är ock, enligt hvad jag inhämtat, den, som i allmänhet gjort sig gällande i praxis. I afseende härå kan

jag exempelvis meddela följande fall. Rådstufvurätten i Västerås dömde den 16 april 1894 en person X för fylleri att böta 5 kronor. Glanshammars och Örebro rådhusrätt dömde den 9 mars 1895 samma person till fyra månaders fängelse för hvarterdera af 9 under hösten 1894 begångna bedrägeribrott eller sammanlagdt till fängelse i 2 år 4 månader. Svea hofrätt förordnade i utslag den 13 december 1895, att vid bristande bötes-tillgång dessa straff skulle sammanläggas till fängelse i 2 år 4 månader 3 dagar. Då i anledning däraf, att straffen bort sammanläggas till fängelse i allenast 2 år 4 månader, justitieombudsmannen framställde anmärkning mot hofrättens utslag, vidgingo i afgifven förklaring de hofrättens ledamöter, hvilka beslutat utslaget, att beslutet tillkommit af förbiseende, och meddelade tillika, att som böterna dämera guldits, all verkan af den felaktiga straffsammanläggningen förfallit; och lät justitieombudsmannen därvid bero.

Kungl. Maj:ts ofvan omförmälda utslag i anledning af det utaf justitiekanslern anställda åtalet lärer, såsom justitiekanslern anmärkt, ej heller anses innebära, att hofrättens ledamöter rätt tillämpat ifrågavarande lagrum, utan allenast att straffbart ämbetsfel icke förelegat.

Än mindre torde den omständigheten, att högsta domstolen, kort före Riksdagens sammanträdande, funnit den af justitiekanslern begärda lagförklaringen ej böra meddelas, kunna tolkas därhän, att högsta domstolen i sakfrågan haft annan uppfattning än justitiekanslern.

Emellertid har jag erfarit, att under de senaste åren olika myndigheter tillämpat ifrågavarande lagrum i enlighet med Göta hofrätts ofvanberörda utslag. Och har man, enligt hvad till min kännedom kommit, till stöd för ett dylikt förfarande åberopat Kungl. Maj:ts oftanämnda utslag.

Det synes mig vara af synnerlig vikt, att det sålunda uppkomna missförståndet, som i hög grad kan beröra medborgares personliga frihet, med det snaraste varder aflägsnad.

I skrifvelse den 22 april 1903 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t efter verkställd undersökning, på hvad sätt allmänna strafflagens stadganden om sammanträffande af brott och hvad därmed omedelbart ägde samband lämpligen borde ändras i syfte att vinna större enkelhet och ökad tillfälle att afpassa straffet efter brottsligheten i det särskilda fallet, täcktes låta utarbета och förelägga Riksdagen förslag till de lagbestämmelser, hvartill förhållandena kunna föranleda.

Väl är att hoppas, att, om den allmänna revision af bestämmelserna på hithörande område, som Riksdagen sålunda begärt, en gång kommer att äga rum, missförstånd af ofvan angifven art icke längre skall kunna

förekomma. Men att i afvaktan på resultatet af denna Riksdagens framställning, hvilket i allt fall icke inom den närmaste framtiden torde föreligga, underlåta att vidtaga någon åtgärd till häfvande af det nu förefintliga missförståndet, synes mig icke vara tillrådligt. Ett dylikt uppskof är nämligen liktydigt med att utsätta åtskilliga personer för risken af ett olagligen förlängdt frihetsstraff, och detta i all synnerhet, som de personer, om hvilka här är fråga, i allmänhet icke kunna antagas själfva vara i tillfälle att bedöma, huruvida förevarande skäligen otydligt affattade bestämmelser varda rätt tillämpade eller icke.»

Utskottets
yttrande.

Enligt ordalydelsen af gällande 10 § i 4 kap. strafflagen meddelas där bestämmelse angående förfarandet vid sammanläggning af straff, därest någon, sedan han blifvit till straff dömd, föröfvat *nytt brott*, innan han till fullo undergått det förut ådömda straffet. För detta fall stadgas ett förfaringssätt med afseende å sammanläggningen, enligt hvilket det nya brottet medför ökning af det slutliga straffresultatet regelmässigt och utan att afseende fästes vid det tidigare ådömda straffets beskaffenhet af att redan det kunna vara resultatet af en sammanläggning af straff för flere reellt konkurrerande brott. Såsom justitieombudsmannen framhållit, har emellertid i praxis tvekan uppstått, huruvida, i händelse efter lagföring för ett eller flere brott, men innan därför ådömdt straff till fullo undergåts, *flere* nya brott blifvit begångna, nämnda straff eller återstoden därpå borde enligt vanliga regler sammanläggas med de för de nya brotten förskyllda straffen hvart och ett för sig betraktade eller med deras enligt vanliga regler sammanlagda summa. Enligt den senare tolkningen kan det slutliga straffresultatet blifva afsevärdt strängare än enligt den förra.

Utskottet för sin del kan icke finna annat än att, såsom justitieombudsmannen också sökt visa, med andan och meningen i här ofvan omförmälda stadgande i 4 kap. strafflagen bäst öfverensstämmer det af de nyssnämnda båda förfaringssätten, som innebär att, i enlighet med hvad i allmänhet vid reell brottskonkurrens äger rum, hvart och ett af straffen för de nya brotten ingår såsom särskild term i sammanläggningen, och hvilken lagtillämpning leder till ett straffresultat, som visserligen bestämts med beaktande af inträffadt återfall i brott trots förut ådömdt icke till fullo undergånet straff, men dock under likartade faktiska förutsättningar ofta blir lindrigare, än om före den slutliga straffsammanläggningen förening skett af straffen för de nya brotten. Då emellertid en motsatt uppfattning understundom gjort sig hos myndigheterna gällande, samt jämväl inom högsta domstolen meningarna i frågan visat sig vara delade, synes det utskottet, lika med justitieombudsmannen, vara af vikt, att åtgärd vidtages för undanröjande af en förefintlig osäkerhet i rättstillämp-

ningen, som i så afsevärd grad som den ifrågavarande kan beröra medborgares personliga frihet.

Med hänsyn till att högsta domstolens pluralitet i det af justitieombudsmannen omförmälda rättsfallet synes hafva omfattat en motsatt mening mot den, som utskottet sålunda anser hafva mera fog för sig, torde en ändring af förevarande lagrum vara att föredraga framför den alternativt ifrågasatta lagförklaringen. Mot den af justitieombudsmannen föreslagna formuleringen har utskottet den erinran att göra, att densamma icke tagit tillräcklig hänsyn till det fall, att de efter den förra domen begångna brotten skola bedömas enligt 4 kap. 1 § strafflagen. Utskottet har därför gjort ett förtydligande i nämnda afseende.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af justitieombudsmannens ifrågavarande framställning, måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 4 kap. 10 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 4 kap. 10 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, ånyo föröfvat brott; då bör det eller de särskilda straff, hvartill han härför gjort sig skyldig, med iakttagande af de här ofvan stadgade grunder, af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställt, när brott ånyo föröfvades, med hvad af samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställt, efter det brott ånyo föröfvades.

Stockholm den 8 februari 1909.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Herrar *Widén* och *Lindhagen* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.